

מתיקות הדף היומי

בס"ד | פנינים מתוך שיעורי הדף היומי של הרה"ג אברהם ישעיהו קובלסקי שליט"א

יומא דהילולא קדישא

ליומא דהילולא של הגאון הקדוש פאר הדור מרן בעל ה"חזון איש", רבי אברהם ישעיהו בן רבי שמריהו יוסף קרליץ זצוק"ל נסתלק ביום ט"ו חשוון (תשי"ד)

רבינו הקדוש החזון איש זצוק"ל השקיע כל כוחותיו למען הקמת ותיקון המקוואות בכל רחבי ארץ הקודש. ואף הקים לשם כך מפעל מיוחד בשם 'ועדת העזרה לבנין ותיקון מקוואות', כאשר בהתחלה עבדו למען זה, רק רבינו החזון איש בעצמו, ביחד עם שלוחו הנאמן בכל העניינים האלו, הגה"ח רבי זלמן שפירא זצ"ל.

אך לימים הצטרף למערכה בדרך פלא, עוד שליח נאמן, ושמו הגאון רבי אברהם וילהלם זצ"ל. בהקדמה לספרו 'זכור לאברהם', מספר הגאון סיפור מופלא איך התקרב למלאכת הקודש הזאת, וכך הוא מספר:

פעם אחת התעורר בשעות שלפנות בוקר, ולא הצליח להירדם שוב. הוא הלך להתפלל במניין הראשון, ועדיין לא מצא מנוחה לנפשו. הציקה לו הרגשה עמומה, שלא ידע מה טיבה. עד שהחליט לצאת אל הדרך... ביחד עם הנגה הקבוע שהיה לוקחו תמיד לכל מקום שהיה צריך.

כשיצא לדרך שאל אותו הנגה, להיכן לנסוע. והשיב לו רבי אברהם שבאמת אין לו עדיין שום כיוון מיוחד... הנגה התפלא מאוד, מעולם לא שמע תשובה מחרה כזו. לאחר נסיעה ממושכת אל הבלתי נודע, שאל אותו הנגה, האם עכשיו הוא כבר יודע להיכן הוא רוצה לנסוע... רבי אברהם פתח את החלון והבחין שהם נמצאים בדרך לבני ברק. הוא שאל את הנגה, האם בכוונה נסע בדרך זו, והנהג השיב בשלילה. אמר לו רבי אברהם, תדע לך שהכל משמים, אם אנו עומדים קרוב לבני ברק, תסע כבר עד לשם, ואנסה לרבינו החזון איש זי"ע.

כאשר ירד מהרכב, חשב לעצמו, שלפני זה ילך לבקר אצל ידידו הטוב הגה"ח רבי זלמן שפירא. והי כאשר רבי זלמן הבחין בו, הוא נסער כל כולו וצעק בהתרגשות, האם רבינו החזון איש אמר לך לבוא אלי. לא לא - ענה רבי אברהם, וסיפר לו כל הסיפור המוזר שהיה לו הבוקר, שהגיע כאן בלי שום תוכנית מראש...

אמר לו רבי זלמן בחדרת קדש, "רוח הקודש גלוי ממך" אני רואה כאן. תדע לך שהיום מיד לאחר תפילת שחרית אמר לי רבינו החזון איש, 'כאשר תפגוש היום את רבי אברהם וילהלם, תסע אתו לבדוק את המקוואות שבמקום פלוני ופלוני'. לא הבנתי פשר הדברים, איך אני יפגוש אותך ביום בהיר כאן בבני ברק, אך הנה אתה כאן עומד מולי...

הם נסעו ביחד לאותם המקוואות, וראו מהו התיקונים שצריכים לעשות שם, וחזרו ביחד לרבינו החזון איש וסיפרו לו הכל, ורבינו הורה להם בדיק מה הם צריכים לעשות. וככה המשיך רבי אברהם לעבוד בשליחות קודש הזאת במשך כל השנים.

כאשר רבי אברהם היה מספר סיפור נורא זה, היה מתבטא ואומר, "רבינו החזון איש הוציא אותי מן המיטה ומשך אותי אליו בחבלים מיוחדים במינם, כדי שאלך בשליחותו במלאכת תיקון המקוואות". נורא נוראות.

בזכות מי לא שלטה המגיפה כלל בעיירה אישישוק

רבה של אישישוק, מרן הגאון רבי אברהם שמואל זצוק"ל בעל מחבר שו"ת 'עמודי אש', פנה באחד הימים לאחד מתלמידיו הכולל ואמר לו: אל תחשוב שבזכותי נעצרת המגיפה בעירנו, רק כל זה הוא רק בזכות האברך הצעיר הזה, מרן רבי חיים לייב, שחינו שהוא לומד בכלל בעירנו, והיות שהוא לומד בעמידה ובהתלהבות נוראה ובהתמדה עצומה, בכוח זה הוא עוצר את המגיפה ומונע בעדה מלחדור לגבולנו.

האברך חשב לעצמו, שהרב אומר כך רק מפני עונותיו המופלגות, כי אל מסתבר לומר שכל העיר זוכים להינצל בזכות איזה אברך צעיר הלומד בכלל בעיר. אמנם אך עד מהרה התגלה שאכן כך הם פני הדברים. היה זה כאשר חותנו של מרן רבי חיים לייב שהתגורר ב'לידא', שלח אגרת לחתנו, שהיותו הוא שמע שהמגיפה באיזור עדיין במלוא עוצמתה, ובכל יום מפילה חללים רבים רחמנא לצילן, לכן הוא מבקש ומפציר בו שיחזור מיד לביתו שבלידא.

מרן רבי חיים לייב נעתר לבקשת חותנו, ואכן מיד ארז את חפציו, ונסע ללידא. וראה זה פלא, כאשר אך יצא מרן רבי חיים לייב מגבולות העיירה אישישוק, החלה לפתע המגיפה הנוראה לפגוע גם בתושבי עיירה זו. כל זה סיפר מרן הגאון רבי משה דנישבסקי זצוק"ל, לפני מרן הגאון רבי איסר זלמן מלצר זצוק"ל, וסיים ואמר לו, נו, אחרי סיפור נורא כזה, בוודאי כבר לא יהיה פלא בעיניכם, מה שאני נעמד שוב ושוב במלוא קומתי לכבוד איש קדוש כזה.

לימים כאשר מרן הגאון רבי איסר זלמן מלצר בעל האבן האזל זצוק"ל סיפר כל זה, התרגש ביותר, עיניו זלגו דמעות, והוסיף ואמר: זהו איך ראינו נכונה ואמיתית של גאון אמיתי בתורה, כמו רבה של אישישוק, בעל העמודי אש זצוק"ל. הרי בכלל הזה למדו אז הרבה תלמידי חכמים מופלגים בתורה וביראה, וכל אחד היה אומר, שהמגיפה לא חדרה לעיירה זו, בזכות כלל אברכי הכולל שישבו על התורה ועל העבודה, ועשו לילות כימים בהתמדה ובדיקות. אך רבה של העיר הרגיש בקדשו, שהמגיפה לא נכנסה לעיר רק בשביל אברך אחד ומיוחד, מרן הגאון רבי חיים לייב, הלומד בהתלהבות יתירה ובעמידה. כפי שאכן התברר בסוף לעין כל, שרק בזכותו נעצרה המגיפה ולא חדרה בעיר.

בגמרא בדף היומי שלנו (בכורות לו), מובא, שרבן גמליאל אמר: **'המתן עד שינלו 'בעלי תריסין' לבית המדרש'**. ופירש רש"י, **'בעלי תריסין'** - 'מגינים', תלמידי חכמים הנלחמים במלחמה של תורה. ומבואר בזה, שהתלמידי חכמים הנלחמים במלחמתה של תורה בהתלהבות, הם 'מגינים' על כל הדור. וכן פירש להדיא התוספות הרא"ש (בכורות כו:), **'שיבעלי תריסין' הכוונה: 'תלמידי חכמים המגינים על הדור'.**

והוא כעין מה ששינו באבות (ד, יא), **'תשובה ומעשים טובים כתרם בפני הפרענות'**, כך התלמידי חכמים מגינים על כל הדור כולו 'כתריס' בפני הפרענות, ולכן הם נקראים **'בעלי תריסין'**. וביותר ביותר הם מגינים על אותה העיר שהם שוהים בה, כמו שראינו בסיפור הנפלא והמרטני.

התלמידי חכמים מגינים על כל הדור כולו ובפרט על עיר מושבם

כאשר מרן הגאון רבי איסר זלמן מלצר בעל האבן האזל זצוק"ל עוד היה אברך צעיר לימים, הזמינו אותו לבוא ולהשתתף בכינוס הרבנים של גדולי הדור, שהתאספו כולם כאחד לעיירה אחת כדי לדון בעניינים העומדים על הפרק. לכבוד אסיפת הרבנים, הושכר בית מלון מיוחד בעיירה, ונתנו חדרים מכובדים לרבנים הגאונים הצדיקים זצוק"ל. מרן הגאון רבי איסר זלמן זצוק"ל שהה אז בחדר אחד, ביחד עם מרן הגאון רבי משה דנישבסקי זצוק"ל רבה של העיירה סלבודקה. היות שאסיפת הרבנים ארכה שעות על גבי שעות, לכן עשו כמה הפסקות באמצע.

באחת ההפסקות, כאשר מרן הגאון רבי איסר זלמן זצוק"ל שהה בחדרו של מרן הגאון רבי משה דנישבסקי זצוק"ל, נשארה הדלת פתוחה, ומרן רבי איסר זלמן נדהם לראות, שבכל כמה דקות, נעמד מרן הגאון רבי משה במלוא קומתו, ומתיישב, ושוב נעמד במלוא קומתו ומתיישב, וכך עוד פעם ועוד פעם.

והתברר שהם לכבדו של מרן הגאון רבי חיים לייב מישקובסקי מסטויסק זצוק"ל, שגם כן השתתף באסיפת הרבנים. דרכו היה ללמוד תמיד בעמידה, מתוך התלהבות נוראה. ואף כעת בשעת ההפסקה, היה שקוע כל כולו בלימוד, תוך כדי שהוא פוסע הלך ושוב בפרחדור של המלון. והנה כל פעם שמרן רבי חיים לייב עבר בפרחדור ליד פתח חדרו של מרן רבי משה, קם מרן רבי משה מכסאו ונעמד במלוא קומתו לכבדו, ואחר כך התיישב. וכאשר שוב עבר מרן רבי חיים לייב ליד פתח חדרו, שוב נעמד לפניו במלוא קומתו, וכך שוב פעם ושוב פעם.

הדבר היה לפליאה עצומה אצל מרן רבי איסר זלמן, שכאמור שהה בחדרו של מרן רבי משה. שהרי מעולם לא שמענו על כיבוד גדול כזה, לעמוד פעם אחר פעם לפני גדול בתורה הפוסע הלך ושוב, הלך ושוב. וביותר היה הדבר לפלא בעיני, שהרי מרן הגאון רבי משה מפורסם כאחד מגדולי הדור, ולמה זה הוא מכבד כל כך את ידידו מרן הגאון רבי חיים לייב.

כאשר הבחין מרן רבי משה במבטי התמיהה והפליאה של מרן רבי איסר זלמן, פנה אליו ואמר לו, אני רואה שאתם תמהים על הנהגתי הזאת, אך באמת אם הייתם יודעים רוב גדולתו וצדקתו של מרן הגאון רבי חיים לייב, לא הייתם תמהים עלי כלל וכלל. וסיפר לו סיפור נורא ומרטני על מרן הגאון רבי חיים לייב, ומעשה שהיה כך היה:

בעיירה אישישוק היה כולל של אברכים מופלגים בתורה, שישבו ולמדו תורה בהתמדה גדולה, וגם הגאון רבי חיים לייב למד בכלל זה בצעירותו. והנה באותם ימים השתוללה לא עליו מגיפה נוראה בכל האיזור ההוא, שהפילה חללים רבים רחמנא לצילן. אמנם בעיירה אישישוק עצמה לא פגעה המגיפה כלל. והיו כולם מדברים על המופת והפלא הגדול הזה, שבכל האיזור כולו משתוללת המגיפה הנוראה עד מאוד, ורק בעיירה אישישוק לבדה שוררת שלום והשקט.

רוב
גדולתו
וצדקתו

בצילום של גדולי ישראל שליט"א

בצילום של הוד כ"ק מרן אדמו"ר מצאנז קלויזנבורג שליט"א בעיר הקודש צפת ת"ו

מוצאי שבת קודש פרשת שופטים תשפ"ו

~ חלק שני ~

הרב קובלסקי: בשבועות האחרונים אני זוכה לעסוק בגלינות 'מתיקות הדף היומי', בתורת רבינו המהרש"א הקדוש זי"ע. יש לי זכייה גדולה, שאני נקרא על שם מרן פאר הדור החזון איש זצוק"ל, [ראה עליו גם במדור יומא דהילולא], וידוע שבאגרת הראשון ב'קובץ אגרות החזון איש', צועק החזון איש נוראות על מה שעזבו את לימוד המהרש"א.

זכיתי למצוא כמה וכמה פעמים בתורת המהרש"א שמדבר על ענייני מחשבה ורצון, עד כמה מחשבת ורצון האדם גורמים למעשה בפועל. ולמשל המהרש"א הנורא במסכת מכות (י:) על מאמר הגמרא 'בדרך שאדם רוצה לילך בה מוליכין אותו'. וכך לשון קדשו: 'דהנה לא קאמר 'מוליך' אותו הקדוש ברוך הוא, אלא 'מוליכין' אותו בלשון רבים. דהנה כל מחשבה ודיבור ומעשה שהאדם חושב ומדבר ועושה, הוא בורא לו מלאך מזה, לפי ענינו אם לטוב אם לרע. וזהו 'בדרך שאדם רוצה לילך', כפי רצונו ודעתו של אדם, כך 'מוליכין אותו' אותן המלאכים שנבראו על ידו, מהמחשבה דיבור ומעשה שלו'. עד כאן לשון קדשו.

ועל דרך זה מצאתי עוד ועוד בתורת המהרש"א. ואציין בזה דבריו הנוראים של המהרש"א במסכת סוטה (מה:), על מה שאמרו בגמרא (סוטה מו:), 'כל המלווה את חברו ארבע אמות בעיר, אינו ניזוק'. ולכאורה קשה, מה מועיל מה שמלווים אותו ארבע אמות בתוך העיר, הרי אז הוא עוד לא נמצא כלל במקום סכנה.

ומבאר רבינו המהרש"א ביאור נפלא, וכך לשון קדשו: 'ומיהו ודאי גם בעיר שייך לוי, אפילו בארבע אמות, גם אם [עכשיו בעיר עדיין] לאו יחידי הוא. והוא ודאי דבר סגולי, שהמתלווה ניצל [על ידי זה] מהזיקא דמטא לדיה כדלקמן. והוא מבואר, כיון שהתחיל ללוותו ד' אמות גם בעיר, הרי כוונתו ודעתו להצילו בדרך, ומחשבתו ורצונו מהני ליה לחבירו בכל הדרך להצילו, על דרך 'רצון וריאיון יעשה'. עד כאן לשונו הקדוש.

ורואים מזה שוב גודל חשיבות המחשבה והרצון בתורת רבינו המהרש"א זי"ע. כאשר האדם מלווה את חברו ארבע אמות שהוא עדיין בעיר, הוא מגלה בזה ש'חושב ורוצה' ללוות את חברו במשך כל הדרך. וזה מועיל בפועל ממש, שאכן במשך כל הדרך יזכה חברו לשמירה ולהינצל מכל מרעין בישיין, כאילו חברו מתלווה איתו כל הזמן ממש.

*

ובענין גדול זה של לימוד מהרש"א הקדוש, זכיתי לשמוע סיפור מרטיט מכלי ראשון, מרבה של ביתר עילית, הגאון הגדול רבי חיים ווייס שליט"א. התקשרתי אליו בערב שבת ואמרתי לו, הנה ידוע בעולם שהיה לכם איזה סיפור אצל הרבי הקדוש זצוק"ל בעל השפע חיים אודות לימוד המהרש"א, וברצוני לשמוע מפיכם מהו הסיפור.

וסיפר לי הרב שליט"א, שכאשר הוא היה עדיין ילד בן י"א שנה, הוא נבחן על 65 דפי גמרא רש"י ותוספות בעל פה, וכך זכה להתקבל לישיבה של הרבי זצוק"ל למרות גילו הצעיר. והיה כחודשיים אחרי שנכנס לישיבה, ישב ולמד בהתמדה מסכת עבודה זרה דף יא. כאשר הגיע לדברי התוספות, לא הבין בשלימות את דברי התוספות. בדיוק ברגעים אלו נכנס מרן הרבי זצוק"ל להיכל הישיבה, והסתובב בין בחורי הישיבה. כאשר הגיע אצלו, הוא שאל אותו מהו הפשט בתוספות הזה, והצטדק ואמר שלא הצליח להבין בשלימות את דברי התוספות.

הרבי זי"ע ממש נסער ואמר, "הרי יש מהרש"א שמבאר את התוספות הזה", "וכי ככה לומדים, לא מבינים ולא מסתכלים מיד במהרש"א", אתמהא. וסיים בחריפות ואמר לו: "הייתי שולח אותך מיד חזרה לחיידר"..." עד כדי כך היה חשיבות ונחיצות לימוד המהרש"א בעיני הרבי זצוק"ל.

אדמו"ר שליט"א: לימוד המהרש"א אכן היה מאד מאד חביב אצל הרבי זצוק"ל. לאחרונה הוציאו לאור ספר 'אוצרות המהרש"א' שני חלקים.

בראשונה נדפס ספר המהרש"א כשהוא מחולק לשתי חלקים, חידושי הלכות, וחידושי אגדות. והמהרש"א מבקש בהקדמתו, שיסדרו וידיפסו את זה מחדש ביחד, חידושי האגדות לצד חידושי ההלכות, כמו שאכן זה נדפס היום בכל השס"ם.

*

הרב קובלסקי: אני מקווה שנזכה שהרבי שליט"א יישאר איתנו לעוד שבת.

אדמו"ר שליט"א: אכן ברצוני להישאר כבר כאן לכל הפחות לעוד שבת אחת. אאמו"ר הרבי הקדוש זצוק"ל היה אומר תמיד, שבדרך כלל כאשר אחד נוסע לאיזה מקום, מברכים אותו שיסע לשלום ויחזור לשלום. אבל כאשר אחד נוסע לארץ ישראל, לא מברכים אותו שיחזור לשלום, שהרי הוא מקווה שגם הוא יזכה לנסוע לארץ ישראל עוד לפני שהלה יחזור, ולכן מברכים אותו, שנזכה להתראות בבריאיות השלימות בקרוב בארץ ישראל.

הרב קובלסקי: ברצוני לזכות לברכת הקודש שאוכל להמשיך להרביץ תורה בישראל.

אדמו"ר שליט"א: הקב"ה יעזור שתזכו לכתובה וחתומה טובה, אאמו"ר הרבי זצוק"ל היה אומר, 'אין טוב אלא תורה', כשזוכים לתורה כבר נכלל בזה כל הברכות, אכן צריכים לכל הברכות, בני חיי ומוזני וכל ההשפעות טובות. יעזור הש"ת שאכן תזכו לכל הברכות, בזכות הפצת התורה בישראל, ושתזכו להמשיך בזה ביתר שאת וביתר עוז, ותזכו לשנה מתוקה ושמחה.

הרב קובלסקי: אמן.

מאוצרות הפרשה

ואעשך לגוי גדול כו' והיה ברכה, ואברהם מברך ומקללך אאור (יב, ב-ג). לכאורה יש לדקדק, למה אצל הברכה הקדים לומר **ואברהם** כו', ואילו אצל הקללה נאמר בסדר הפוך, והיה לו לומר גם כן 'ואאור מקללך'.

ונראה לי, דהנה הצדיק אשר מקדש ומטהר עצמו, נעשה הוא בעצמו ברכה, דהיינו בריכה עליונה להשפיע לכל. אך אותם הרוצים לקבל השפעה על ידי הצדיק, צריכים להסכים עם הצדיק, ואז הם ממילא מתברכים בשפע רב. אבל מי שאינו מסכים עם הצדיק, בוודאי לזה בלתי אפשרי שיושפע לו ההשפעה על ידי הצדיק. וזהו 'והיה ברכה', דהיינו שאתה בעצמך תהיה 'ברכה' להשפיע. 'ואברהם מברך', רצה לומר, מיד, אותו שישכים עמך אברך אותו, כי הכל הוא מוכן כנ"ל, שהצדיק הוא הברכה עצמה, וזהו 'מברך', פירוש מה' בריכה' שלך.

'ומקללך אאור', פירוש אבל הקללה אינו באה ממילא כמו הברכה, רק אחר מעשה, עד שאאור אותו לאחר קללתו. וזהו (תהלים קיט, סה) **'טוב עשית עם עבדך ה' דברך'**, פירוש ה' טוב, דהיינו ההשפעות ננתן ביד עבדך, שהוא המשפיע לכל העולם כנ"ל רק באופן 'ה' דברך', דהיינו שיסכימו עמו הכל, ויאמרו כולם על הצדיק שה' מסכים דברך, ואז כולם נשפעים על ידי הצדיק בשפע רב וברכה. (נועם אלימלך פרשת לך לך)

ואברהם מברך ומקללך אאור (יב, ג). לכאורה מפני מה שינה הלשון, שאצל הברכה אמר מקודם 'ואברהם', ואילו אצל הקללה הקדים 'ומקללך'. אך נראה, על פי הידוע (קדושין מ:), שהבורא ברוך הוא מצרף מחשבה טובה למעשה, ולא מחשבה רעה חלילה. ועל זה אמר 'ואברהם מברך', דהיינו דתיכף ומיד כשתעלה על מחשבה של אדם הטוב לבך אותך, אז אצרך אותה מחשבה למעשה, ויהיה בעיני כאילו קיים המצוה הזאת, ואז אברך אותו תיכף ומיד, כדי שיהא כלי מוכן לקבל הברכה, ואז יברך אותך. אבל 'ומקללך אאור', היינו שרק אחר שיקלל אותך בפועל, אז אקלל אותו, אבל אם יהיה לו במחשבה לבד לקלל אותך, אז עדיין לא אקלל אותו. (קדושת לוי פרשת לך לך)

נקודה למחשבה: